

10 เข้าสู่สงคราม

ราวกับว่าเป็นการให้รางวัลตนเองสำหรับการทำงานที่ผ่านมา กลางปี 2509 ครอบครัวภูมิพล ไปพักผ่อนที่อังกฤษเป็นเวลา 11 สัปดาห์ พวกเขาพักที่อุทยานแห่งชาติเมืองกรุงลอนดอนของมหาราชแห่งชัชปุระ เข้าร่วมการแสดง พิพิธภัณฑสถานและสถานที่ต่างๆ ภูมิพลศึกษาภาษาवादสมัยใหม่ที่บริติชมิวเซียมและซื้ออุปกรณ์วาดภาพ พวกเขาไปเยือน Frensham Pond Sailing Club สองครั้ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเล่นเรือ OK dinghy ภูมิพลกับอุบลรัตน์เล่นเรือที่นั่น ภูมิพลสนทนาแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการต่อเรือขนาดเล็ก ระหว่างเดินเล่นชมสวนใกล้ที่พัก ภูมิพลถ่ายภาพสิริกิติ์ท่ามกลางมวบลูปผาดด้วย

ปลายเดือนกรกฎาคม พวกเขาได้รับวีรลางกรณ์จาก King's Mead Preparatory School ภูมิพลพาเขาไป Imperial War Museum และพิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์หลายแห่ง วันที่ 28 กรกฎาคม ชาวไทยในลอนดอนได้รับเชิญให้ไปร่วมงานเลี้ยงฉลองวันเกิดครบรอบปีที่ 14 ของวีรลางกรณ์ วันนั้นวีรลางกรณ์ทำบุญใส่บาตร ตัดเค้กและเปิดห่อของขวัญ พวกเขาขับรถท่องเที่ยวไปจนถึงบ้านเดิมที่ไลซานันและรอบๆ แคว้นบาวาเรีย ร่วมงานเทศกาล Salzburg และเยี่ยมชมราชวงศ์เบลเยียม การเดินทางครั้งนี้มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยเช่นกัน วันที่ 1 สิงหาคม ภูมิพลเปิดวัดไทยที่ลอนดอน และสองสามวันต่อมาเขาและสิริกิติ์ให้นักศึกษาไทยในอังกฤษเข้าพบอย่างไม่เป็นทางการ

สื่อมวลชนอังกฤษพากันห่อครอบครัวหนุ่มสาวที่ทั้งสดและทันสมัย สิริกิติ์โฉบเฉี่ยวในชุดกระโปรงและแจ็กเก็ตจากปารีส เธอสะกดนักข่าวอยู่หมัดด้วยการตอบคำถามเกี่ยวกับแฟชั่นอย่างคล่องแคล่ว ในเรื่องเกี่ยวกับมินิสเทิร์ดที่กำลังเป็นที่ฮือฮาและมาแรงในวงการแฟชั่นตะวันตกนั้น เธอเห็นดีเห็นงามด้วย โดยบอกว่ากระโปรงสั้นดูน่ารักสำหรับวัยรุ่นแต่ไม่เหมาะสำหรับเธอ หลังจากนั้น เธอให้สัมภาษณ์กับสถานีโทรทัศน์เอบีซีของอเมริกาในรายการชุดที่ว่าด้วยผู้หญิงสวยของโลก เธอปิดการเปรียบเทียบตัวเธอกับแจ็กเกอลีน เคนเนดีโดยผู้สัมภาษณ์อย่างอายๆ ชาวและภาพถ่ายของพวกเขาตามสื่อต่างๆ ได้รับการรายงานในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยอย่างทั่วถึง ภาพเหล่านี้แสดงภาพครอบครัวที่อบอุ่น งดงาม รวมถึงภาพหนึ่งของภูมิพลเดินจงมือสิริกิติ์และอุบลรัตน์

ในฤดูร้อนเดียวกันนั่นเอง นิตยสาร *Time* ตีพิมพ์รายงานที่เป็นบวกต่อประเทศไทย โดยมีภูมิพลอยู่บนหน้าปก¹ ในดินแดนที่ “เกือบทุกบ้านมีรูปของกษัตริย์” *Time* เขียนว่า ภูมิพล “ถือเป็นการกึ่งในการหล่อหลอมอัตลักษณ์ของชาติของเขา” และบอกว่า “กษัตริย์คอมมิวนิสต์ ความยากจน ความทุกข์ยาก ความไม่รู้หนังสือ การกดขี่และความหวาดกลัวว่าชาติจะล่มจมเป็นสำนึกที่ปกคลุมเอเชียอยู่ในตอนนี้ ยกเว้นก็เพียงแต่ แผ่นดินใต้พระบรมโพธิสมภารของภูมิพลและสิริกิติ์ ที่พร้อมเย็นเป็นสุขและมั่นคง”

Time บรรยายถึงภารกิจต่างๆ ของภูมิพลในวันจักรีในเดือนเมษายนปี 2509 นั่นคือ เขาได้รับมอบรถลีมูซีนเมอร์เซดีสเบนซ์สีเหลืองคันใหม่ มอบกระบี่แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อย ทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 6 มอบปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา 868 คนจากสองมหาวิทยาลัย คืบนั้น มีการฉลองครบรอบผลงานการแต่งเพลงเพลงแรกของภูมิพล

¹ Louis Kraar, E. Hughes, and James Linen, “A Monarchy Fights for Freedom,” *Time*, May 27, 1966.

โดยมีนักดนตรีไทย 1,400 คนบรรเลงเพลงของเขาตลอดทั้งคืน ส่วนตัวเขาเองเป่าแซกโซโฟนร่วมกับวงของเขาจนถึงตีสอง ซึ่งตอนนี้มีการออกอากาศโดยวิทยุอ.ส.ถึงสี่ปีแล้ว

Time ยังอธิบายสั้นๆ ด้วยว่า ภูมิพลมักจะเดินทางไปต่างจังหวัด ครั้งหนึ่ง เขาเดินเป็นระยะทางกว่า 15 กม.เพื่อไปเยือนหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ที่ซึ่งเขาและสิริกิติ์มอบอาหารและยาแก่ชาวเขา ที่เป็นเป้าหมายของพวกคอมมิวนิสต์ “ผู้นำเผ่าชาวเขาเหล่านั้นให้ค่าแก่เหรียญเงินเล็กๆ ที่ได้รับจากกษัตริย์เหนืออื่นใดทั้งหมด” Time กล่าว นอกนั้นก็เป็นการกล่าวถึงงานอดิเรกต่างๆ ที่ภูมิพลให้การทุ่มเท เขาต่อเรือและเล่นมันข้ามอ่าวไทย ซึ่งคิดตามโดย “รถยนต์ที่ใช้เครื่องเจ็ทที่ออกแบบใหม่โดยภูมิพลเอง” และยังบอกอีกว่า โครงการปัจจุบันของภูมิพลคือ สร้างเฮลิคอปเตอร์ด้วยตัวเอง คำโม้ไอ้อวดอย่างนี้ (ภูมิพลไม่ได้ประดิษฐ์เครื่องยนต์เรือเจ็ทหรือเฮลิคอปเตอร์) เป็นเรื่องธรรมดาในเมืองไทย แต่ว่าอาจน่าขำหากได้รับการเผยแพร่ในระดับนานาชาติ

ผู้เขียนบทความสรุปด้วยการบอกว่าทั้งหมดนี้ล้วนขึ้นมึนในราชอาณาจักร แม้ว่าจะมีอุตสาหกรรมค้าประเวณีขนาดใหญ่ที่ได้รับการอุดหนุน โดยการตั้งฐานทัพอเมริกันในประเทศ และชาวเขาปลูกฝิ่นอยู่ถึง 250,000 คน ที่สำคัญช้างเผือกเชือกที่สามแห่งรัชกาลที่ 9 เพิ่งถูกค้นพบในสปีดห่าก่อนหน้านั้นเอง ส่วนเรื่องการเมือง Time บอกว่ามีแต่คนต่างชาติเท่านั้นที่ใจร้อนสำหรับประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ “สมาชิกสภาได้ทำการร่างรัฐธรรมนูญมาเป็นเวลาเจ็ดปี และอาจร่างต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่มีกำหนด ไม่มีใครรีบร้อน ความเป็นจริงก็คือ คนไทยที่ง่าย ๆ สบาย ๆ แต่ไม่ได้ใส่ใจกับอะไรมากนัก อีกทั้งเรื่องชนชั้นและสถานะก็ไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับใครมากมาย แม้ว่าจะมีผู้ตีมีศตวรรษค้ำค้ำคืออยู่มากมายก็ตาม”

ปัญหาที่ก็คือว่า สำหรับคนไทยจำนวนไม่น้อย เรื่องราวการเยือนอังกฤษของครอบครัวภูมิพลและรายงานเกิดพระเกียรติของ Time นั้นเป็นคนละเรื่องเลยกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในเมืองไทย สำหรับหลายคนรวมถึงบางส่วนของเจ้าภาพที่ปรากฏทางสื่อแสดงให้เห็นว่าภูมิพลสักแต่สวมบทบาทกษัตริย์ ในขณะที่พวกเขา(ที่กำลังเผชิญกับภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์)ต้องการให้เขาเริ่มปกครอง ไม่ใช่แค่เป็นเพียงประมุข ด้วยคำวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ชนิดไม่เคยปรากฏมาก่อน ภูมิพลขุ่นเคืองและรับการทำทนาย เขาลดงานอดิเรกลง เลิกเดินทาง และเริ่มสวมบทบาทผู้นำสูงสุดของประเทศ

น่าขันที่เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ภัยคอมมิวนิสต์ในเมืองไทยนั้นจิบจ้อยกว่าในประเทศอื่นๆ ส่วนใหญ่ในเอเชีย การกดขี่ปราบปรามของระบอบสฤษดิ์และถนอม-ประภาส บวกกับความล่าช้าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบทที่กระตุ้นการเติบโตของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ลึกลง พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศขาดการพัฒนา ชาวนาจำนวนมากต้องเช่าที่ทำนา และพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกก็ลดน้อยลงเรื่อยๆ เนื่องจากการเติบโตของจำนวนประชากร ขณะที่ตลาดแรงงานในเมืองก็ยังไม่เป็นทางเลือกที่น่าพิสมัย

รัฐบาลในกรุงเทพฯ ก็ยังปฏิบัติต่อคนจนอย่างถ้อยถนอมอยู่เช่นเดิม จังหวัดที่อยู่ห่างไกลถูกปฏิบัติเสมือนเป็นอาณานิคมไกลโพ้น ที่รัฐบาลสนใจแต่การฉายเอาประโยชน์ เช่น อาหาร ไม้และภาษี และปราบปรามผู้กระด้างกระเดื่องเท่านั้น แต่ไหนแต่ไรมา พื้นที่ที่มีปัญหาหนักที่สุดคือภาคอีสาน ภาคใต้และบริเวณเทือกเขาใกล้พรมแดนในภาคเหนือและ

ภาคตะวันตก ประชาชนในภูมิภาคเหล่านี้มักจะมองรัฐราชการและทหารเป็นผู้กดขี่ ในขณะที่ชนชั้นนำในกรุงเทพฯ ก็มองชาวบ้านว่ากระด้างกระเดื่องไม่เป็นไทย และกล่าวหาพวกเขาว่าเป็นคอมมิวนิสต์มากขึ้นเรื่อยๆ

เมื่อสฤษดิ์ยึดอำนาจในปี 2500 นั้น ยังไม่มีขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย แต่ไม่กี่เดือนก่อนหน้านั้น นักวิชาการหนุ่มจิตร ภูมิศักดิ์ ตีพิมพ์งานประวัติศาสตร์สังคมไทยแบบมาร์กซิสต์ชิ้นสำคัญคือ *โฉมหน้าศักดินาไทย* ที่ทำลายวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ฉบับของเจ้าโดยตรง² เหมือนที่ปรีดีทำในการปฏิวัติ 2475 จิตรสาวย้อนโครงสร้างอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจสมัยใหม่ไปจนถึงสังคมเจ้ายุคเก่า โดยอ้างว่าระบบชนชั้นของไทยนั้นแทบไม่ต่างจากพีวคัลลิสต์ของยุโรปเลย และเสนอโดยนัยว่ากษัตริย์ก็เป็นเพียงเจ้าที่ดินรายใหญ่ที่สุดเท่านั้น สำหรับหลายๆ คน นี่คือการอธิบายถึงช่องว่างอันมหาศาลระหว่างความรวยกับความยากจนในสังคมไทย

สฤษดิ์จัดการจับหรือจับนักการเมืองฝ่ายค้าน นักหนังสือพิมพ์และปัญญาชนนับร้อยๆ คน จิตรติดคุกอยู่เป็นเวลาแปดปี การปราบปรามอย่างนี้กับอุดมการณ์ของจิตรอาจมีส่วนสำคัญพอๆ ในการเกิดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในเดือนมิถุนายน 2504 ครอบงำ จันดาวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับความนิยมคนหนึ่ง ผู้เป็นอดีตเสรีไทและสนับสนุนคนยากคนจนและการปกครองตนเองของอีสาน ถูกจับกุมและประหารชีวิตด้วยคำสั่งนายทศ (มาตรา 17) ซ้ำหาเป็นคอมมิวนิสต์ หลังจากนั้น ภรรยาและลูกสาวของจันพร้อมด้วยลูกศิษย์ลูกหา นักสังคมนิยม นักต่อสู้เพื่อสิทธิชาวนา และนักต่อสู้ชาตินิยมลาวจำนวนหนึ่งก็พากันหลบหนีเข้าป่าบริเวณเทือกเขาภูพานในจังหวัดสกลนคร พวกเขาติดต่อกับขบวนการปะเทดลาวและเวียตมินห์ กลายเป็นแกนสำคัญของพคท.

พคท.ขยายตัวอย่างช้าๆ เป็นหย่อมๆ ได้รับการสนับสนุนเพียงเล็กน้อยจากฮานอยและปักกิ่ง จากฐานที่มั่นบนเทือกเขาในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ พวกเขาชักชวนชาวเขาและชาวนาพื้นราบที่รู้สึกถึงการกดขี่จากเจ้าหน้าที่รัฐและพ่อค้าท้องถิ่น ปลายปี 2505 จันเริ่มกระจายเสียงวิทยุสถานี “เสียงประชาชนไทย(สปท.)” จากมณฑลยูนนาน ต้นปี 2507 จำนวนสมาชิกของพคท.น่าจะมียุ่หลายร้อย แต่ไม่ถึงหลายพัน แต่ถึงอย่างนั้น สัณญาณเดือนกุมภาพันธ์ที่กรุงเทพฯ และวอชิงตันในเดือนมกราคม เมื่อกองกำลังของขบวนการคอมมิวนิสต์ปะเทดลาวโจมตีท่าแขกเมืองชายแดนของลาว ห่างจากภูพานไปเพียง 100 กิโลเมตร

การปะทะกันครั้งแรกจริงๆ ระหว่างรัฐบาลและพคท.เกิดขึ้น 20 เดือนหลังจากนั้น ในเดือนสิงหาคม 2508 ตำรวจบังเอิญพบเห็นการประชุมวงเล็กๆ ของพคท.ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ภาคอีสาน เกิดการต่อสู้กันขึ้น ชาวบ้านคนหนึ่งถูกยิงเสียชีวิต ตำรวจนายหนึ่งได้รับบาดเจ็บ แปดเดือนต่อมา จิตร ภูมิศักดิ์ ที่เพิ่งได้รับการปล่อยตัวออกจากคุก ก็ถูกจับและสังหารโดยเจ้าหน้าที่ในบริเวณใกล้ภูพาน

²

ดู Craig J. Reynolds, *Thai Radical Discourse: The Real Face of Thai Feudalism Today* (Ithaca: Cornell University, 1987), and Pasuk and Baker, *Thailand*, 305-6.

คนไทยจำนวนมากมองว่านี่คือหลักฐานว่าประเทศได้เผชิญกับการลุกฮือเต็มรูปแบบแล้ว เหมือนที่เกิดขึ้นในลาว และเวียดนาม เจ้าหน้าที่รัฐบาลบอกว่าคอมมิวนิสต์อาจยึดประเทศไทยได้ ทั้งในทางสภาหรือการจับอาวุธต่อสู้³ นักวิเคราะห์ทางการเมืองประกาศว่าประเทศไทยจะเป็น โดมิโนตัวต่อไป กระนั้น คังที่นักประวัติศาสตร์คนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ฟิลิปปินส์ที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ไม่เพียงแต่จะเกิดก่อนที่จะมีคอมมิวนิสต์จริงๆ แต่มันยังขยายใหญ่โตกว่าคอมมิวนิสต์เป็นหลายเท่า”⁴

กรุงเทพฯ มีปฏิกริยาโดยจัดตั้งกองอำนาจการปราบปรามคอมมิวนิสต์(กอปค.) บัญชาการโดยรองนายกรัฐมนตรี ประกาศ จารุเสถียร พร้อมทั้งปรึกษาชาวอเมริกัน เบื้องหลังพวกเขาก็คือกองทัพมหาที่สหรัฐฯ ได้สร้างสมขึ้นมาในไทย กุมประเทศเสมือนเป็นการยึดครอง ในต้นทศวรรษ 2503 ทหารอเมริกันและไทยมีปฏิบัติการกองโจรในลาว โจมตีลาวและเวียดนามทางอากาศจากฐานทัพในไทย เมื่อถึงปี 2508 มีทหารและหน่วยข่าวของสหรัฐฯ อยู่ในไทยถึง 14,000 คน ปีถัดมาจำนวนเพิ่มเป็น 34,000 คนและอากาศยาน 400 ลำ กองทัพอเมริกันมีหน้าที่ขัดขวางการลุกฮือภายในประเทศไทยพร้อมไปกับการให้การสนับสนุนเวียดนามใต้ และค้ำจุนความชอบธรรมของการกุมอำนาจการเมืองของทหารไทย

สหรัฐฯ ไม่ได้เพิกเฉยต่อความยากจนและการกดขี่ขูดรีดที่เป็นเชื้อมูลของการเติบโตของพท. วอชิงตันทุ่มเททรัพยากรเพื่อชงใจประชาชนด้วยการพัฒนา โดยหวังว่าจะไม่ซ้ารอยเวียดนาม โครงการต่างๆ ภายใต้การกำกับของสหรัฐฯ คือการสร้างถนน ขุดบ่อเลี้ยงปลา และจัดบริการสังคมในหมู่บ้านชนบท ภายในเวลาไม่กี่ปี งบประมาณที่สหรัฐฯ ใช้จ่ายในไทยแต่ละปีมีมูลค่าเท่ากับผลผลิตทางเศรษฐกิจทั้งหมดของภาคอีสานทั้งภาค โดยส่วนใหญ่ทุ่มหมดไปกับงานโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์และเชิดชูสถาบันกษัตริย์

ใช่หรือไม่ว่าความช่วยเหลือและการดำรงอยู่ของสหรัฐฯ ยิ่งทำให้ปัญหาเลวร้ายลงไปอีก งบประมาณหลายร้อยล้านเหรียญสหรัฐฯ จากวอชิงตันส่วนใหญ่หล่นเข้ากระเป๋าของชนชั้นนำ เจ้าที่ดิน พ่อค้าเชื้อสายจีน ข้าราชการและทหารระดับสูงของไทย กรุงเทพฯ ใช้งบประมาณซื้ออาวุธเป็นสามเท่าของงบประมาณสำหรับการศึกษา งบประมาณสุขยิ่งน้อยกว่านั้น เศรษฐกิจเติบโตพร้อมด้วยอัตราเงินเฟ้อสูงในบริเวณใกล้ฐานทัพ ทหารจีไอพักผ่อนเมามายหาความสุขทั่วราชอาณาจักร ธุรกิจทางเพศเติบโตอย่างก้าวกระโดด

ระหว่างนั้น สภาพความเป็นไปในชนบทเลวร้ายลง หลังจากเหตุการณ์เดือนสิงหาคม 2508 การปะทะระหว่างพท.หรือกลุ่มอื่นๆ กับรัฐบาลเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 150 ครั้งในปี 2509 ส่วนใหญ่ในภาคใต้และ

³ ดู (อย่างเช่น) *Foreign Relations of the United States, 1964-1968, vol. 27, Mainland Southeast Asia* (Washington, D.C.: U.S. Department of State), Documents 303-14, มีหลายคนกล่าวถึงการที่พวกคอมมิวนิสต์สามารถจะกุมอำนาจได้ผ่านการเลือกตั้ง และการก่อการร้าย แต่ Document 316, the National Intelligence Estimate of June 1, 1966 กลับไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยบอกว่าเป็นเพียง “สิ่งกวนใจที่ราคาแพง” เท่านั้น

⁴ E. Thadeus Flood, *The United States and the Military Coup in Thailand* (Washington, D.C.: Indochina Resource Center, 1976), 2.

ตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ฝ่ายรัฐเสียชีวิตไป 47 คนและฝ่ายตรงข้าม 97 คน⁵ ในปี 2510 ปัญหาลุกลามไปยังภาคเหนือ เหตุปะทะเพิ่มจำนวนเป็นสองเท่า จำนวนผู้เสียชีวิตก็เพิ่มขึ้นประมาณนั้น บางส่วนในรัฐบาลกับที่ปรึกษาอเมริกันต้นตระหนักว่าคอมมิวนิสต์กำลังลุกล้ำ และต้องมีการปราบปรามก่อนที่จะเปิดทางให้เวียดนามบุกเข้ามา มันเกินจริงไปอย่างมาก แต่ความตื่นตระหนกนี้ก็ยิ่งความหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ท่ามกลางบรรยากาศตื่นตระหนกเช่นนี้ เจือสมด้วยการนำของกองทัพที่อ่อนลและไร้ประสิทธิภาพ ตัวภูมิพลเองก็ตกอยู่ในการวิพากษ์วิจารณ์ ตอนแรกปัญญาชนอนุรักษ์นิยมกลุ่มเล็กๆ หาญกล้าเสนอความเห็นที่ภูมิพลไม่ได้กระทำการที่เป็นประโยชน์อันใด แทบไม่ต่างจากพวกเจ้ามือสมัครเล่นของยุโรปเลย สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ผู้เคยเป็นลูกศิษย์ลูกหาของธานีเห็นบนแนวมุขมพลแทบโดยเปิดเผยว่าให้เด็กเล่นเป็นกษัตริย์เสียดิและใช้อำนาจของตนในการนำพาประเทศ ข้อวิจารณ์อย่างนี้เป็นไปในการทำงานที่สื่อต่างประเทศรายงานถึงภูมิพลว่าเป็นคนอหังการแต่ก็ไม่ค่อยเป็นไล่เป็นพายเท่าใดนัก และประเทศไทยเองก็ไม่จริงจังกับการป้องกันตนเองในสงครามเย็น สิ่งที่เป็นเนื้อหาในเรื่องจากปกของ Time ปี 2509 ได้รับความกล่าวถึงอย่างตรงไปตรงมามากขึ้นในปีถัดมาโดยนักข่าวจำนวนมาก ทั้งไทยและต่างชาติ นั่นคือ รัฐบาลทหารของไทยอ่อนล การมีกองกำลังสหรัฐฯ ส่งผลเสียดังกล่าว และการบริหารที่หย่อนยานกับการขาดสถาบันที่เป็นประชาธิปไตย ยิ่งซ้ำเติมปัญหาความยากจนและเติมเชื้อให้กับภัยคอมมิวนิสต์

Louis Lomax นักเขียนฝ่ายซ้ายชาวอเมริกันที่ได้รับการยอมรับเขียนในหนังสือที่เกี่ยวกับเมืองไทยเล่มหนึ่งว่า ภูมิพลนั้นแทบไม่มีความสำคัญเลย⁶ เขาบอกว่า ด้วย “สงครามประชาชน” ที่ร้ายๆ จะบังเกิด ภูมิพลเป็นเหมือน “Linus blanket” ตัวละครที่ติดผ้าห่มตลอดเวลาในการ์ตูนชุด *Peanuts* (สนูปี้) อย่างดีที่สุด ภูมิพลทำได้แค่จำกัด “ความสิ้นเกินที่เหลือสิ้น” ของรัฐบาลเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกัน “กองทัพได้ทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของเขา และปัญญาชนก็ได้ทำลายความน่าเชื่อถือของเขา” ด้วยความแตกแยกที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ Lomax บอกว่า “ภูมิพลไม่สามารถเป็นศูนย์กลางจิตใจของประเทศได้อีกต่อไป”

ลึกเข้าไปภายใต้สีหน้าไม่ยิ้ม นั่น ภูมิพลคงต้องรู้สึกถูกดูหมิ่นอย่างเจ็บปวด เขาต้องทนอดสูกับภารกิจที่เขาสืบทอดมาเมื่อสองทศวรรษก่อนอยู่แล้ว ผู้คนมองว่าเขาไม่ได้อุทิศตนต่อความกินดีอยู่ดีของพสกนิกร แต่กับแจ๊ส การเล่นเกม และพิธีกรรมโบราณ เขาแสดงความขุ่นเคืองออกมาให้เห็นในการให้สัมภาษณ์กับนิตยสาร *Look* ที่เป็นคู่แข่งของ *Time* ในปี 2510 ว่า:

คนอเมริกัน โดยเฉพาะที่เป็นนักเขียน ดูจะชมชอบแต่อะไรที่เป็นพิมพ์นิยม ตอนนี้คุณอยู่ในตะวันออกไกลที่ดูแปลกประหลาด (exotic) พวกคุณเรียกกันอย่างไร้ใหม่? มีพระราชินี ล่าสิงโต มีช้าง แต่คนที่เห็นแต่อัญมณีบนหลังควัด พวกเขาไม่ได้ตระหนักว่าอัญมณีอยู่ในหัวใจ ไม่ใช่อยู่บนหลังควัด ตอนนี้พวกเขาเรียกเราว่ากษัตริย์ “ที่หลงใหลแจ๊ซ” เราก็คงอดทน ความจริงก็คือ เราไม่ได้มีแซ็กโซโฟนทองคำ และไม่เคยมี มันคงจะหนักกว่าดู

⁵ David Morell กับชายนันต์ สมุทรวณิช, *Political Conflict in Thailand* (Cambridge, Mass.: Oelgeschlager, Gunn & Hain, 1981), 82.

⁶ Louis Lomax, *Thailand: The War That Is. The War That Will Be* (New York: Vintage, 1967), 138-40.

และกษัตริย์ “ที่ชอบขับรถเร็ว ชื่นชอบความเร็ว” นั้น เราก็ต้องทน เราไม่โกรธเรื่องการจัดคนเป็นแบบนี้แบบนั้น แต่เราไม่เชื่อมั่นเป็นการสร้างสรรค์หรือเป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา⁷

สำหรับข้อวิจารณ์ที่ว่าเขาหลุดจากประชาชน ภูมิพลกลับไปหาแนวคิดที่ว่าธรรมราชามิญาณยังรู้โดยธรรมชาติ เขาบอกว่า เพราะว่าเขาเป็นกษัตริย์ ผู้คนจึงบอกแก่เขาในสิ่งที่จะไม่บอกแก่คนอื่น “เราเชื่อว่าเราใกล้ชิดกับประชาชนและรัฐบาล ในการบริหารงานแผ่นดิน เรามีการรายงานสองประเภท เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลายหน่วยงานเขียนรายงานที่ไม่เป็นทางการเกี่ยวกับหน่วยงานอื่นๆ เราได้อ่าน”

แต่คำวิจารณ์ก็สำคัญ และภูมิพลก็เข้าใจประเด็นของ Lomax การฟื้นฟูสร้างสถาบันกษัตริย์ขึ้นมาตามแนวทางของเจ้ารูโนอาวโสนั้น ไม่สามารถสร้างประโยชน์แก่ประชาชนได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยมากนัก พิธีกรรมและสัญลักษณ์ถึงโลกที่ดิ่งงามนั้น ไม่ได้ช่วยให้ชีวิตชาวบ้านดีขึ้น ในทางตรงข้าม ความด้อยพัฒนาและการเอาัดเอาเปรียบชาวบ้าน โดยราชการและนายทุนส่งผลให้พท.ขยายตัว เหตุผลหนึ่งทำงานของภูมิพลยังคงเป็นแค่พิธีกรรมและสัญลักษณ์เป็นส่วนใหญ่นั้นก็คือว่า บรรดาที่ปรึกษาอาวุโสจากระบอบจักรีโบราณ ไม่ได้นึกจินตนาการให้เขาทำอะไรอย่างอื่นนอกจากการสร้างภาพพจน์และหนุนความสามัคคีของชาติ นอกจากโครงการเกษตรที่ดูเป็นงานอดิเรกของเขาแล้ว ภูมิพลยังไม่ได้แสดงความคิดริเริ่มอะไรมากนัก แต่เขาใกล้จะ 40 แล้ว อันเป็นวัยที่คนชั้นสูงไทยอยากจะข้ามพ้นชีวิตที่สุขสบายและบรรลุลความสำเร็อะไรสักอย่าง ภูมิพลถึงตอนนี้ปฏิบัติงานประจำของกษัตริย์ได้อย่างขึ้นใจแล้ว ลูกๆ ก็ได้รับการดูแล วิชาการกษัตริย์อยู่โรงเรียนประจำในอังกฤษ อุบลรัตน์กำลังจะเข้ามหาวิทยาลัย และเขาเองก็สุดทางแล้วในเชิงกีฬาและศิลปะ

ยิ่งกว่านั้น สองทศวรรษที่นั่งบัลลังก์มาทำให้ภูมิพลได้รับรู้คุ้นเคยกับสภาพปัญหาและการเมืองของไทยมากกว่าผู้นำคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ เขามีความเข้าใจในปัญหาความมั่นคงอย่างดีพอสมควร ส่วนหนึ่งเป็นเพราะศรีวิสารวาจาที่ปรึกษาของเขานั่งเป็นเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เขาพบปะเป็นการส่วนตัวอยู่เป็นประจำกับผู้นำชาติต่างๆ ที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ และได้ฟังรายงานสรุปจากนักการทูต ผู้เชี่ยวชาญการข่าว ผู้นำทางทหาร นายทุน และผู้เชี่ยวชาญงานพัฒนา นอกจากรับรายงานประจำวันจากรัฐบาลแล้ว ตลอดจนจดหมายที่พสกนิกรเขียนมาถึงเขาตลอดเวลา เขาติดตามฟังวิทยุทั้งไทยและต่างประเทศ อ่านรายงานข่าวในห้องทำงานในวัง “ศูนย์ข่าวสาร” ของเขามีทั้งวิทยุ โทรพิมพ์ โทรทัศน์ และตู้เก็บแผนที่

คำวิพากษ์วิจารณ์ส่งผล ด้วยความมุ่งมั่นที่จะได้รับการยอมรับนับถือในฐานะผู้นำที่แท้จริง ภูมิพลลดงานอดิเรก ลง อย่างน้อยก็ในสายตาของสาธารณะ การแข่งเรือที่หัวหิน การแจมแจชทางวิทยุ และงานเลี้ยงวาดภาพในวัง และกระโจนเข้าสู่สงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์ ที่แรก มันหมายถึงแค่การทำกิจกรรมเดิมให้เข้มข้นขึ้น ภูมิพลและสิริกิติ์ออกงานพิธีและ

⁷ Look, June 27, 1967.

พบปะผู้คนบ่อยครั้งขึ้นจาก 341 ครั้งในปี 2508 เป็น 553 ครั้งในปี 2512⁸ เครื่องราชูปถัมภ์แจกจ่ายมากขึ้นให้กับผู้บริจาคแก่ งานการกุศลของภูมิภาค แต่ตอนนี้ถือเป็นระเบียบว่านายทหารและข้าราชการระดับสูงจะได้รับกันเกือบทุกคน

อย่างไรก็ตาม เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในบรรยากาศของพิธีกรรมเหล่านี้ มีการเน้นมากขึ้นถึงความสามัคคี ของคนในชาติเพื่อต่อสู้กับภัยคุกคาม(บ่อยครั้งไม่ระบุชื่อ)ต่อชาติ ศาสนาและกษัตริย์ ภูมิภาคพาดพิงบ่อยครั้งขึ้นถึงภัย คุกคามและปัญหาต่างๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน และพูดถึงความสัมพันธ์ของความยากจนกับสถานการณ์ของประเทศไทย เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชาติรอบตัวกษัตริย์ ภูมิภาคเริ่มโครงการแจกจ่ายพระพุทธรูปนวราชูปถัมภ์ให้เป็นพระพุทธรูป ประจำจังหวัดต่างๆ และกรมกองทหารที่สำคัญ เพื่อแทนตัวเขาทั่วทั้งราชอาณาจักร Frank Reynolds นักมานุษยวิทยา เปรียบเรื่องนี้กับการที่ชัชวรมันที่ 7 เผยแพร่รูปเคารพของตนไปทั่วอาณาจักรเขมร⁹ อันแรกสุดมอบให้กับจังหวัดหนองคาย ที่อยู่ตรงข้ามกับเวียงจันทน์เมืองหลวงของลาว ซึ่งมักตกเป็นจำเลยสำหรับปัญหาความยุ่งยากที่เกิดในภาคอีสาน มันดูเป็น การสื่อความถึงชนชาติลาวและคอมมิวนิสต์ทั้งสองฟากฝั่งโขงว่านี่คืออาณาจักรของภูมิภาค

Charles Keyes นักมานุษยวิทยาอีกคนหนึ่งบรรยายถึงพิธีรับมอบพระพุทธรูปในจังหวัดหนึ่งว่ามีการเขียนบท ให้ภูมิภาคเป็นทั้งประมุขและผู้นำสูงสุดทางจิตวิญญาณของประเทศ¹⁰ เขาบอกว่า “มันชวนให้นึกถึงงานเลี้ยงรับรองของ อินเดียในศตวรรษที่แล้วที่ตัวแทนชนเผ่าต่างๆ ในแคว้นมารวมตัวกันเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระราชินีอังกฤษตั้งขึ้น ... ลักษณะการจัดงานพิธีแสดงชัดเจนถึงองค์ประกอบของรัฐไทย นั่นคือ กษัตริย์ ศาสนาพุทธ ข้าราชการและอาณาจักร” กรมการศาสนาพยายามตั้งวัดหลวงเพื่อเป็นตัวแทนพระราชตระกูลจักรีในแต่ละจังหวัด แม้ว่าวัดนั้นๆ จะ ไม่ได้มีประวัติศาสตร์เชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์มาก่อนเลยก็ตาม

ด้วยมาในมาดใหม่ ภูมิภาคยังแสดงความเป็นชายชาติทหาร ราวกับว่าเขายึดถือเป็นจริงเป็นจังกับตำแหน่งหัวหน้า โจนจอมทัพไทย เขาเริ่มแสดงการสนับสนุนอย่างเปิดเผยต่อปฏิบัติการของกองทัพสหรัฐฯ และไทยในการปราบปราม คอมมิวนิสต์ในภูมิภาคอย่างจริงจัง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2509 ภูมิภาคได้เอ่ยปากขอร้องกับ Hubert Humphrey รอง ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ที่มาเยือน ให้สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลือมากขึ้นในการรับมือกับการคุกคามของคอมมิวนิสต์ ระหว่าง ที่พวกเขาถกเปรียบเทียบสถานการณ์ของเวียดนามและไทย เขาขอร้องเครื่องไม้เครื่องมือเฉพาะบางอย่างสำหรับการต่อสู้ กับคอมมิวนิสต์ และบ่นถึงความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือจากวอชิงตัน¹¹

ฤดูร้อนปีนั้น ระหว่างการเยือนเพื่อพักผ่อนในอังกฤษ ภูมิภาคประกาศหลายต่อหลายครั้งว่าจีนและเวียดนามเป็นภัย คุกคามร้ายแรงต่อประเทศไทย เขาบอกกับผู้สื่อข่าวว่า จุดประสงค์หนึ่งของการมาเยือนอังกฤษของเขาคือการซื้อเครื่องบิน สำหรับกองทัพอากาศไทย และเขาไปเยี่ยมชมโรงงานผลิตเครื่องบินหลายแห่งในอังกฤษและเยอรมัน และเข้าร่วมงานแสดง

⁸ ทักษิณ, *The Politics*, 331.

⁹ ดู Bardwell Smith, บก., *Religion and Legitimization of Power* (Chambersburg, Pa.: Anima, 1978), 105.

¹⁰ Charles Keyes, *Thailand: Buddhist Kingdom as Modern Nation State* (Bangkok: ดวงกมล, 1989), 1-5.

¹¹ รายงานของฮัมฟรีย์ถึงประธานาธิบดีจอห์นสัน, *Foreign Relations of the United States*, Doc. 309.

เครื่องบินรบ Farnborough อันใหญ่โต¹² การซื้อหาเครื่องบินรบสำหรับกองทัพอากาศไทยนั้นไม่ใช่หน้าที่การงานของเขาจริงๆ เสียทีเดียว แต่เขาก็มาเกี่ยวข้องด้วย ภายหลังจากในปีเดียวกัน เขาล็อบบี้ให้สหรัฐฯ เร่งถล่มฮานอย กระทั่งวิจารณ์วอชิงตันที่หยุดชะงักการโจมตีเวียดนามเหนือทางอากาศ¹³ เขากำชับถนอมให้ส่งกำลังทหารไปปราบปรามพลก. ในภาคอีสานมากขึ้น และให้เรียกร้องการสนับสนุนจากสหรัฐฯ มากขึ้น เนื่องจากไทยได้ตกลงยินยอมส่งกำลังทหารจำนวนมากไปสู้รบในเวียดนามตามคำขอของวอชิงตัน¹⁴

ภูมิพลมีทัศนคติต่อสงครามเย็นอย่างพิลึกๆ ไม่ผิดแปลกไปจากแนวคิดอนุรักษนิยมในเวลานั้น แม้เขาจะตระหนักว่ามีสาเหตุที่เกิดจากภายใน แต่เขาก็ฟันธงว่ารากของปัญหาคอมมิวนิสต์มาจากภายนอก ในการสัมภาษณ์กับ *Look* ในปี 2510 เขาเผยทัศนคติว่าอาณาจักรไทยกำลังตกอยู่ในอันตราย

ชาวจีนมักจะเป็นภัยคุกคามต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เสมอมา เพราะพวกเขากระจายไปทั่ว... ในเมืองไทย มีคนจีนอยู่เยอะ และยากที่จะกลืนพวกเขา... ในหมู่บ้านที่ภาคอีสาน พวกคอมมิวนิสต์มีทั้งคนไทยเชื้อสายจีนหรือไม่กี่เวียดนามเหนือ... โดยทั่วไป ประชาชนไม่เชื่อพวกเขา แต่ในที่ชนบทห่างไกล ถ้าไม่ให้ความร่วมมือ พวกคอมมิวนิสต์ก็จะฆ่าเสีย... แน่แน่นอนว่าเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนในชนบทไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างที่ควร ชาวบ้านจึงมีเหตุให้ไม่พอใจและกระด้างกระเดื่อง แต่พวกเขาไม่ได้ไม่พอใจประเทศไทย หากแต่ไม่พอใจเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

คนไทยไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ ยกตัวอย่าง ถ้าพิจารณาศาสนาของเรา พิจารณากฎเกณฑ์ทั้งหมด มันเป็นประชาธิปไตย ดังนั้น พระสงฆ์ต่างมีสิทธิ์ และปฏิบัติเยี่ยงเดียวกับรัฐสภา แต่ละรูปมีสิทธิที่จะแสดงความเห็นของตน เราในเมืองไทยจึงมีพื้นฐานสำหรับประชาธิปไตยและชีวิตที่ดี

คอมมิวนิสต์เป็นแนวคิดที่ไม่ได้จริง ชีวิตไม่สามารถเป็นไปตามที่แต่ละคนปรารถนาได้ คนที่ทำงานวันนี้ก็ควรจะได้รับค่าตอบแทนและสิ่งของ ไม่ใช่คนที่ไม่ทำงาน คอมมิวนิสต์สามารถเลวร้ายได้ยิ่งกว่านาซีหรือฟาสซิสต์เสียอีก ในทางปฏิบัติ มันแย่เสียยิ่งว่าเผด็จการ

เผด็จการหรือ? มันคือสิ่งที่เหล่านายพลของไทยกำลังถูกกล่าวหาอยู่นั้นแหละ โดยนักเคลื่อนไหวต่อต้านสงครามในสหรัฐฯ ภูมิพลบอก *Look* ว่านักศึกษาอเมริกันที่ออกมาประท้วงเป็นพวกเวลาที่ถูกคอมมิวนิสต์ปั่นหัว ประเทศไทยจะต้องระมัดระวังเหล่ากลุ่มเช่นนี้ของคอมมิวนิสต์และเตรียมพร้อมสำหรับ “สงครามที่พิเศษมาก ๆ” นี้ “ขณะที่คนจีนนับล้านกำลังคอยอยาก ประเทศจีนกลับมีระเบิด(นิวเคลียร์) ตอนนี้นักคนในอินเดียก็อยากได้ระเบิดแบบนั้นด้วย เมืองไทยเราเจ็มตัวเกินไป แต่ไม่แน่ว่าในอนาคต คนไทยอาจจะเจ็มตัวน้อยลง ถ้าคนไทยต้องการระเบิด พวกเขาก็จะต้องได้”

¹² เขาไปเยี่ยมชมผู้ผลิตเครื่องบินหลายเจ้า โดยเฉพาะ Beagle Aircraft Works ของอังกฤษ เพื่อเสาะหาเครื่องบินสำหรับทำฝนเทียมกับเครื่องบินพระที่นั่งด้วย

¹³ *Far Eastern Economic Review*, October 13, 1966.

¹⁴ *Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Doc. 314.*

ภูมิพลพุดจากภาษาเหยี่ยวมากขึ้นทุกที เขาใช้เวลามากขึ้นกับกองทัพ ผูกสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกับเหล่าทหาร และแสดงความเป็นผู้นำในภาวะศึกสงคราม เขียงกษัตริย์ตามประเพณี ครอบครัวยืดหยุ่นได้ให้ความใส่ใจเป็นส่วนตัวมานานแล้วต่อทหารและตำรวจที่ได้รับบาดเจ็บในหน้าที่ ทั้งไปเยี่ยมพวกเขาตามโรงพยาบาล มอบเงินช่วยเหลือแก่ครอบครัว และเป็นเจ้าภาพงานศพ

คราวนี้ภูมิพลหมั่นออกเยี่ยมค่ายทหารและจุดประจำการในพื้นที่มากขึ้น สวมชุดพรางของทหาร โดยมีกะเหน็บปืนพกไว้ที่เอวข้างหนึ่ง วอลด์ก็ทอล์กก็อยู่อีกข้างหนึ่ง สื่อมักจะลงภาพของภูมิพลยิงปืนคาร์ไบน์ เอ็ม-16 และปืนกลขนาดต่างๆ จากฐานสู้รบ สิริกิติ์ปรากฏอยู่เคียงข้างเขาเสมอ แต่งกายในชุดทหารเหมือนกันและถ่ายรูปคู่กับปืนคาร์ไบน์ กลุ่มทหารชั้นนำที่ไปร่วมสงครามเวียดนามกลายเป็น “ทหารเสือพระราชินี”

วชิราลงกรณ์ร่วมใส่ซางศึกไปกับครอบครัวด้วยเช่นกัน ก่อนจะถูกส่งไปเรียนที่อังกฤษในเดือนมกราคม 2509 ด้วยวัย 13 ปี เขาได้รับยศชั้นร้อยตรีในทั้งสามเหล่าทัพ เมื่อไหร่ที่เขากลับมาเมืองไทย เขาจะสวมชุดสนามและติดตามพ่อของเขาไปยังค่ายชด.และค่ายทหารอื่นๆ เมื่ออายุ 15 ปี เขาเข้าร่วมการฝึกทหารขั้นพื้นฐานและหัดยิงปืน ไม่นานหลังจากนั้น เขาก็ขึ้นชั้นไปยังปืนกลหนักและเครื่องยิงระเบิด วังเผยแพร่งภาพพ่อลูกยิงปืนอยู่ด้วยกัน วชิราลงกรณ์ยังได้เรียนรู้วิธีถอดทำความสะอาดและประกอบอาวุธหลายชนิด

ภูมิพลยังให้การทุ่มเทมากขึ้นต่อโครงการพัฒนาต่างๆ แสดงให้เห็นว่าเขาตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาความไม่สงบที่เกิดจากภายใน โครงการสำคัญของเขาคือพื้นที่หุบกะพงใกล้หัวหิน แม้ว่าถนนก็สร้างแล้ว แหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กต่างๆ ก็ขุดแล้ว การเพาะปลูกก็ยังไม่เป็นผล ภูมิพลอธิบายว่าสาเหตุก็คือตัวชาวบ้านเองไม่มุ่งมั่นพอที่จะเอาชนะความยากจน เขาได้คาดหวังว่าชาวบ้านจะสามารถบรรลุชีวิตเกษตรกรได้หากได้รับปัจจัยการผลิต แต่ชาวบ้านไม่ร่วมมือ เขาบอก กลับเป็นว่าพื้นที่ที่สร้างถนนและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เสร็จ บางส่วนก็ขายให้กับนักเก็งกำไรที่ดิน มันเป็นวงวิญที่รบกวนจิตใจภูมิพลอย่างลึกซึ้งตลอดชีวิตของเขา นั่นคือ เมื่อเห็นเงินก้อนแรกกับที่ดิน ชาวบ้านก็คว้านเงินและย้ายเข้าไปอยู่ในเมืองหรือรุกที่ดินของรัฐ แล้วก็กลับมาจนเหมือนเดิม

เพื่อเป็นการต่อสู้กับวิญจักร์ ในปี 2510 ภูมิพลก็ริเริ่มสหกรณ์เกษตรกรหมู่บ้านขึ้นมาที่หุบกะพงตามแบบคิบบูทซ์ของอิสราเอล ถ้าเป็นผล เขาก็ต้องการทำโครงการนี้ไปทั่วประเทศ เปลี่ยนผืนดินที่ไม่อุดมสมบูรณ์ไปสู่ไร่นาเขียวขจี พร้อมสร้างความสามัคคีและความมั่นคงของชาติไปด้วย เขาเริ่มด้วยการจัดหาที่ดินให้เป็นกองกลางในหุบกะพง ใช้เงินของวังและรัฐบาลซื้อที่ดินเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม แล้วจัดสรรเป็นแปลงๆ สำหรับการเกษตรเป็นกลุ่ม เกษตรกร 120 ครอบครัวร่วมเป็นเจ้าของที่ดินราว 10,000 ไร่ แต่ไม่มีใครสามารถขายที่ได้ เจ้าหน้าที่จากวัง รัฐบาลและกองทัพภายใต้การกำกับของภูมิพล ทำหน้าที่ปรับปรุงดิน สร้างการชลประทาน ส่งเสริมพืชเศรษฐกิจที่ไปกันได้ดีกับการปลูกข้าว และสอนให้ชาวบ้านรู้จักการทำเกษตรวิธีใหม่ๆ พวกเขาช่วยวางระบบสินเชื่อของชุมชน การดำเนินงานสหกรณ์ และติดตั้งโครงสร้างพื้นฐานสำหรับไฟฟ้าและประปา นักธุรกิจไทยที่ต้องการส่วนบุญและรัฐบาลอิสราเอลบริจาควัตถุดิบและเครื่องมือเครื่องมือให้ด้วยการอุดหนุนทั้งหมดนี้ จะไม่ประสบผลสำเร็จก็ไม่ได้แล้ว

โครงการแรกๆ อีกโครงการหนึ่งของภูมิพลคือ โครงการนมโคเคนมาร์ก ก็กลายเป็นสหกรณ์หนองโพในลักษณะเดียวกัน ว่างแจกจ่ายแม่วัวแก่เกษตรกร ศูนย์รวมน้ำนม โรงงานแปรรูปและจำหน่ายถูกสร้างขึ้นด้วยเงินจากวงและการบริจาค มีการจัดการเรื่องสินเชื่อ การดำเนินงานสหกรณ์ ว่างจัดการและอุดหนุนการแจกจ่ายผลิตภัณฑ์นมไปยังโรงเรียนต่างๆ

นอกจากนี้วั้งยังได้เร่งโหมโครงการพัฒนาชาวเขาของตชด. โดยสังวาลย์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของภูมิพลระหว่างการพำนักประจำปีในเมืองไทย เธอยังคงให้ความช่วยเหลือทางสาธารณสุขแก่หมู่บ้านชาวเขา แต่การไปเยือนพื้นที่ของเธอก็มีลักษณะแบบทหารมากขึ้นเรื่อยๆ และมุ่งให้ความสำคัญกับความสามัคคีภายใต้รัฐธรรมนูญ สังวาลย์แต่งกายในชุดพรางของตชด. เหาะลงมายังหมู่บ้านชาวเขาจากปากฟ้าด้วยเฮลิคอปเตอร์ของตชด. ขนบด้วยทหารติดอาวุธครบมือ เธอถูกนำเสนอเป็นแม่ฟ้าหลวง ผู้เป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ปกป้องคุ้มครองประชาชน เปรียบเทียบกับรัฐบาลหรือพวกคอมมิวนิสต์ที่แทบไม่ได้ทำอะไรให้พวกเขาเลย แพทย์ที่ติดตามเธอมาจะให้การรักษาชาวเขา และทีมงานก็จะแจกผ้าห่ม ยา และเงิน เธอก็จะอธิบายหลักศาสนาพุทธและแจกบทสวดกับเครื่องราง แล้วก็บินจากไป

มันเป็นการนำเสนอที่ทรงพลังสำหรับชาวเขาที่นับถือผี สังวาลย์ได้ชื่อว่าเป็นผู้อุปถัมภ์ของพวกเขา และได้รับสมญานามว่า แม่ฟ้าหลวง ผู้เหาะเหินลงมาจากปากฟ้าและเป็นแม่ของกษัตริย์ผู้เป็นเจ้าฟ้า โรงเรียนในหมู่บ้านชาวเขาที่ดำเนินการ โดยตชด.ถูกตั้งชื่อตามคนในครอบครัวมหิดล สังวาลย์ระดมแพทย์ยามากขึ้นในการบินไปเยือนหมู่บ้านชาวเขา และในปี 2512 เธอก็ตั้งมูลนิธิแพทย์อาสาสมัครฯ ขึ้นมา ในปี 2510 เธอยังใช้เงินบริจาคตั้งกองทุนหนึ่งล้านบาทสำหรับช่วยเหลือตชด.และครอบครัว

มีหลายตัวอย่างในช่วงเวลานี้ที่แสดงให้เห็นว่าภูมิพลได้เข้ามาพัวพันมากเพียงใดกับเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ สองในนั้นอยู่ระหว่างการเยือนอเมริกาเหนือเป็นเวลา 25 วันในเดือนมิถุนายน 2510 นอกจากการไปเยือนแคนาดาอย่างเป็นทางการเป็นเวลาสามวันแล้ว ภูมิพลใช้เวลาที่เหลืออยู่ในสหรัฐฯ งวดนี้ไม่มีฮอลลีวูด แจ๊ซ หรือพาราดโพรยริบิ้น หากแต่เป็นเรื่องความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และไทยล้วนๆ

ต้นปีนั้น สหรัฐฯ ได้ขอให้ไทยส่งกำลังทหาร 20,000 นายไปยังเวียดนามใต้ เพื่อสมทบกับการเคลื่อนกำลังพล 200,000 นายของสหรัฐฯ เอง ไทยไม่อดเอื้อน แต่ก็ยังมีหลายประเด็นที่ต้องเจรจา เช่น ความเหนียวแน่นที่สหรัฐฯ มีต่อไทย ภูมิพลเดินทางไปสหรัฐฯ เพื่อเจรจาประเด็นเหล่านี้ด้วยตัวเอง พิธีกรรมไม่ได้ขาดหายไปในการเยือน ภูมิพลบริจาคศาลาไทยให้กับอีสต์-เวสต์เซ็นเตอร์ที่ฮอนโนลูลู และไปเป็นประธานงานการกุศลสำหรับเด็กในลอสแอนเจลิส แต่จุดประสงค์หลักคือการย้ำความต้องการของไทยกับชาวอเมริกัน ไม่ว่าจะป็นประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน, เนลสัน เอ. ร็อกกีเฟลเลอร์ ผู้ว่าการรัฐนิวยอร์กและผู้ที่ทำชิงตำแหน่งประธานาธิบดี และ James Linen เจ้าของนิตยสาร *Time*

ที่นิวยอร์ก Linen จัดงานเลี้ยงมือเท้าแก่ภูมิพลที่ Metropolitan Museum of Art จากนั้นภูมิพลนั่งเครื่องบินเจ็ทของ *Time* ไปยัง Williamstown, Massachusetts เพื่อรับปริญญาเกิตติมศักดิ์ที่ Williams College อันเป็นสถานศึกษาที่ Linen จบมา งานนี้ไม่เกี่ยวกับการเมือง แต่ภูมิพลก็บ่งบอกว่าเขาคิดอะไรอื่นอยู่ในคำกล่าวรับปริญญา “เวลา

นี้มีเขาวงกตแห่งอุดมคติต่างๆ ผลประโยชน์ต่างๆ สังกมปัจจุบันเต็มไปด้วยโฆษณาชวนเชื่อและโฆษณาหักล้างกันไปมา ดังนั้นไม่ว่าในเรื่องใด เราควรมีจิตแจ่มใสมากพอที่จะรู้ว่า... ความจริงเป็นเช่นไร” กลับมาถึงนิวยอร์ก ทรูคูลร์ออกก็เฟลเลอร์จัดงานเลี้ยงสำหรับภูมิพลและสิริกิติ์พร้อมด้วยแขกหรือคนสำคัญระดับกำหนดคน โขบายและความคิดเห็น ในการให้สัมภาษณ์กับนักข่าว ภูมิพลเน้นย้ำถึงยุคคอมมิวนิสต์ทั่วทั้งโลกและกล่าวขำว่าคนอเมริกันที่ต่อต้านสงครามเวียดนามตกเป็นเหยื่อของการล้างสมอง¹⁵

ท้ายที่สุดเขาได้พบกับจอห์นสันที่ทำเนียบขาวในวันที่ 27 มิถุนายน และใช้เวลาส่วนใหญ่ของวันถัดมากับรัฐมนตรีกลาโหม โรเบิร์ต แม็คนามารา แล้วก็กับจอห์นสันอีกที ก่อนหน้านี้เขาได้ขอให้สหรัฐฯ ยืนยันรับประกันความมั่นคงของไทยและเลิกเติมเชื้อการทุจริตและการฉ้อฉลในรัฐบาลไทย บันทึกการพูดคุยของพวกเขายังคงถูกเก็บเป็นความลับ แต่ก็เห็นได้ชัดเกี่ยวกับการจัดการกับความไม่สงบในไทยและการตอบคำขอของสหรัฐฯ ที่จะให้ส่งทหารไทยไปเวียดนาม เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแสดงว่าภูมิพลเจรจาต่อรองเงื่อนไขในการส่งทหารไทยไปร่วมในสงครามของอเมริกัน โดยตั้งข้อแม้ว่าทหารไทยจะเป็นอาสาสมัครและได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม ได้อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ดีขึ้น และค่าตอบแทนที่สูงขึ้น ภูมิพลยังบอกด้วยว่าทหารไทยที่ไม่ได้ไปเวียดนามก็ยังได้รับค่าตอบแทนต่ำและขาดการฝึกฝน และสมควรได้รับความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากสหรัฐฯ¹⁶

นอกจากนี้ เขายังได้ขอให้อเมริกาช่วยแก้ปัญหาค่าเงินดอลลาร์ด้านความมั่นคงต่อประเทศไทย ประเด็นนี้เกิดขึ้นมาจากท่าทีที่อ่อนลงของสหรัฐฯ ต่อเวียดนามใต้ และไทยก็ยังกลัวด้วยการส่งทหารไทยไปเวียดนามจะช่วยให้เวียดนามเหนือบุกไทย กระนั้น อเมริกาก็ยังสงวนท่าที จอห์นสันยังไม่รับปาก และภูมิพลได้เรียนรู้ว่าการดำรงอยู่ของสหรัฐฯ ในอินโดจีนนั้นขึ้นอยู่กับการเมืองภายในของอเมริกาเองเป็นสำคัญ จอห์นสันบอกเขาว่าหนทางเดียวที่ไทยจะป้องกันตนเองได้ก็คือให้ทหารได้มีประสบการณ์การสู้รบจริงในเวียดนาม และเตือนว่าไทยต้องเตรียมกำลังคนไว้ให้ได้มากที่สุดเพื่อเกิดสงครามในดินแดนของตัวเอง¹⁷

ในระหว่างการเดินทาง ภูมิพลยังได้พบกับ Henry Kearns นักธุรกิจที่เป็นเจ้าบ้านรับรองครอบครัวของภูมิพลที่ลอสแอนเจลิสในปี 2503 Kearns กำลังวางแผนลงทุนในประเทศไทย โดยเฉพาะโรงงานเยื่อกระดาษ แต่ก็ต้องประสบอุปสรรคจากระบบราชการ การลงทุนร่วมในเวลาต่อมาระหว่างสำนักงานทรัพย์สินฯ กับโรงงานเยื่อกระดาษนี้แสดงให้เห็นว่าภูมิพลขึ้นมาเข้ามาแทรกแซงเพื่อให้โครงการเดินหน้าหลังกลับจากสหรัฐฯ

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าภูมิพลลงมาล้วงลูกในสายงานความมั่นคงระดับล่าง ก็คือช่วงที่เข้าไปพัวพันกับตชด. ซึ่งในตอนกลางทศวรรษ 2503 นั้นเป็นหน่วยงานสำคัญในการปราบปรามความไม่สงบ แม้ว่าตชด. จะอยู่ภายใต้สังกัดกรมตำรวจ (ซึ่งเป็นกรมหนึ่งในกระทรวงมหาดไทย) แต่ก็มีความเป็นเอกเทศเกือบจะโดยสิ้นเชิง มันมีเฮลิคอปเตอร์ราว 23

¹⁵ *New York Times*, June 14, 1967.

¹⁶ *The Pentagon Papers: The Defense Department History of United States Decisionmaking on Vietnam* (Boston: Beacon, 1971-72), 4:523-24.

¹⁷ *Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Doc. 362, Doc. 372.*

ลำที่ได้จากสหรัฐฯ สำหรับเคลื่อนย้ายกำลังไปตามจุดต่างๆ บริเวณเทือกเขาชายแดนภาคเหนือ สหรัฐฯ แสดงอาการโปรดปรานตชด.ด้วยการมอบปืนเอ็ม-16 ใหม่เอี่ยมให้ในปี 2509 ขณะที่กองทัพยังใช้อาวุธเก่า

ส่วนกรมตำรวจที่เหลือก็ได้งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานสหรัฐฯ อีกแห่งหนึ่ง คือ Office of Public Safety อันลึกลับของ State Department สำนักงานนี้ดูเหมือนว่าได้สนับสนุนให้กรมตำรวจตั้งกองบินของตัวเองขึ้นมา ภายใต้การบังคับบัญชาโดยตรงของอธิบดีกรมตำรวจ โดยเสนอที่จะให้เฮลิคอปเตอร์ใหม่ 100 ลำพร้อมเชื้อเพลิงแต่มีเงื่อนไขว่าอธิบดีกรมตำรวจจะต้องรวมกองบินของตนเข้ามาไว้ในกองบินตำรวจเป็นหน่วยเดียว การทำอย่างนี้ก็จะเท่ากับเป็นการตัดปีกตชด. ทำให้ต้องหันไปใช้ต่อต่างสัมภาระบนภูเขา อย่างที่เคยทำในทศวรรษ 2493¹⁸

อธิบดีกรมตำรวจตกลง และสหรัฐฯ ก็เริ่มลำเลียงเฮลิคอปเตอร์เข้ามาชุดแรก 22 ลำ แต่การโอนกองบินของตชด. ไม่ได้เกิดขึ้น ภูมิพลปกป้องตชด.ด้วยการปฏิเสธที่จะลงนามในพระราชกฤษฎีกาที่จะยุบรวมกองบินเข้าไว้ด้วยกัน ยิ่งกว่านั้น ด้วยการสนับสนุนจากวัง ตชด.ยังคว่ำยุทธโศภรณ์ใหม่ส่วนที่ดีที่สุดไป และอีกไม่กี่ปีต่อมาก็ควบคุมการบินทั้งหมดของตำรวจ ภูมิพลได้ปกป้องผู้คุ้มครองของเขาเอง

¹⁸ Thomas Lobe, *United States Security Policy and Aid to the Thailand National Police* (University of Denver, Colorado, 1977), 93-95.